

מעדני אשר

גיליון שב"ט
(שנה ז')
פרשת דברים תש"ע

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תבל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת היה פייגא

מדוע אין כותבין מגילת איכה על קלף כמו שכותבים מגילת אסתר על קלף?

הנה בלבוש אורח חיים סימן תקנ"ט כתב כל ימי תמהתי כיון שנוהגים לקרות איכה בצבור ולברך עליו על מקרא מגילה, מדוע לא נהגו באיכה כמו במגילה לכתוב אותה על קלף וספר בפני עצמו, כדין כל הספרים שצריכים לצאת בהם ידי חובתם בצבור. ולא דמי לשיר השירים ורות וקהלת, דשאני הם שאין רגילין לקרותם בש"ץ אלא כל יחיד ויחיד קוראה בפני עצמו, משא"כ באיכה שצריכים לקרות ע"י הש"ץ להוציא הקהל, ולמה קורין אותה מתוך החומשין הנדפסין ולא נכתבה כהלכות ספרים.

ומתוך הלבוש: שאפשר שנהגו כן מפני שלא היה מצוי להם מפני שהסופרים לא נהגו לכותבם, משום שאנו מחכים ומצפים בכל יום שיהפך לנו יום זה לששון ולשמחה ולמועד, ואם היו כותבין מגילת איכה היה נראה כמייאשין מן הגאולה ח"ו, משא"כ במגילת פורים כי ימי הפורים לא יהיו בטלים, ולפיכך ע"י הדחק נהגו לקרות איכה מתוך החומשין.

אבל שיטת החיי אדם בה"ב כלל קל"ה סי"ט שמותר לומר איכה וקניות ביחידות, עיין שו"ת שיח יצחק סימן רנ"ד.

וכן בשו"ת מהר"י מברונא סימן ט"ז כתב שמעתי משם מהר"י מרפורק שאין לברך על מגילת איכה היכא דכתיבה בקונטרסים בין החומשים אלא א"כ שהיא כתובה במגילה ונתפרת בגידן כמו מגילה, דהא איקרי ספר דכתיב מפיו יקרא וגו' אמר ברוך בן נריה ירמיה אמר אלי את כל הדברים הכתובים במגילת איכה ואני כותב על הספר ובדיו אלמא דאיקרי ספר, כך נ"ל שזהו כוונת מהר"י, וכן כתב הפרי מגדים אור"ח סימן תקנ"ט, אמנם מנהג פשוט לברך כאשר כתב המרדכי בהלכות ט"ב וגם הג' במיימוני ו"א שכתוב במס' סופר פ"ח ו"א גם בירוש' שבת פט"ז ואומר אני כיון דלא נתקן לקרותו דלא אשכחן במשנה וברייתא וגמ' דנתקן לקרות ברבים אלא מגילת אסתר לפרסומי ניסא, וכאשר כתוב במגילה נקראים ועושים, דכתיב אלהי אקרא יומם וגו' ולילה ולא דומיה לי, אבל איכה לא ניתקן לקרותו ברבים אלא כל יחיד ויחיד קורא, וכל מי שקורא מברך כיון שהזכר במס' סופרים, ולדין החזן קורא לפיכך מברך, ולהכי נמי אין להקפיד היאך נכתב מאחר שלא נתקן לקרות איכה ברבים לא נצטוונו לגוללו ולתופרו בגידין, וכן סובר המגן אברהם אור"ח סימן תקנ"ט, עיין במחצית השקל שם, והמשנה ברורה אור"ח סימן ת"צ ס"ק ט' כתב שהיכא שכתוב בקלף יש מקומות שהמנהג לברך.

על מה שמכו העולם לשמוע קלטות של ניגונים הרי משחרב בית המקדש אסור לשמוע קול זמרה?

קימ"ל אורח חיים הלכות תשעה באב סימן תק"ס סעיף ג' משחרב בית המקדש גזרו שלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר וכל משמיעי קול של שיר לשמח בהם.

יש להקשות: על מה שמכו העולם ששומעים קלטות של ניגונים של שמחה, הרי משחרב בית המקדש אסור.

הנה בשו"ת מהרש"ג חלק ב' סימן קכ"ה נשאל בזה וכתב דהואיל והרבה אנשים עושים את זה כדי למנוע עצבות מהם, לכן מותר לשמוע טיפ של שירה בזמננו דהוא צורך גדול.

וכן בשו"ת שבט הלוי חלק ה' סימן קכ"ז כתב בענין שמיעת ניגונים מטעם בימי המצרים, כבר בארתי בשבט הלוי ח"ב סי' ב"ז דטעם הוא כלי שיר גמור, וא"כ לא מבעיא בבין המצרים דאסור עפ"י המבואר אור"ח סי' תקנ"א אלא אפילו כל השנה הוה בכלל כלי שיר כאשר הוכחתי מדברי הרמב"ם שם, ע"פ המבואר אור"ח סי' תק"ס, ולדעתי אפילו אם הטעם נעשה משירה בפה נהפך לכלי שיר, אלא שכהיום מקילים אפילו מדקדקים בזה, ויש ללמד עליהם זכות, ופעמים הרבה עושים לפקח עצבותיה ושרי, ובמק"א ח"ו סי' ס"ט הארכתני יותר בגידן זה.

ובשו"ת חלקת יעקב אורח חיים סימן ס"ד כתב דיש לסמוך על שיטת רש"י ותוס' בגיטין דרך בבית המשתה על יין או שרגיל בכך כלשון הרמ"א כגון המלכים שעומדים ושוכבים בכלי שיר, וכלשון התוס' גיטין ז' א' ד"ה זמרא שמתענג ביותר, רק בכזה אופן אסור, יש להעיר דהא היום רגילים הרבה בזה.

ויש עוד סברא גדולה להתיר כיון דבשעת הגזירה לאסור הזמרא מטעם אבלות לא היה עדיין הטייפ לא חל הגזירה על הטייפ וכעין שכתב הבית יוסף בס' י"ג מובא במג"א ומחצה"ש סוף ש"א וז"ל כיון דבימיהם דלא היה גנאי לא אסרו חכמים אע"פ שבימינו איכא גנאי מ"מ לא נגזור ונחדש גזירה חדשה ונשאר בהיתרו, ואין זה דומה למין כלי זמר שיתחדש אע"פ שלא היה בשעת הגזירה דודאי אסור, משום דהגזירה היתה כל מיני כלי זמר, והסברא נותנת דאף כ"ז שיתחדשו בכלל, אבל הטייפ שאין רואים כלל המגן ובא ממרחק רב עפ"י חדשות הטבע מיקרי פנים חדשות ואינו בכלל הגזירה, ואף שהיא רק סברא בעלמא ומי שירצה יכול לדחותה מ"מ סניף יש, ויש עוד היתר כיון שאינו מועד לשיר שאפשר לשמוע דברי תורה בטייפ לא הויה בכלל כלי שיר, כך כתב בספר בירור הלכה סימן ס' להגאון רבי שבתי איזנברג שליט"א ששמע היתר זו מהדברי יציב.

גליון זה נודב לעילוי נשמת

הגאון רבי דוב מאיר בערל בן הרב אליהו עבי קרויזר זצ"ל

ראש ישיבת פרעשבורג וסקוירא ובעמח"ס דבר המלך

הונצח ע"י בנו ידידינו

הנגיד הנכבד הרב ראובן קרויזר שליט"א ירושלים

האם לאנשי ירושלים יש היתר שלא לקרוע בגדיהם כשרואים מקום המקדש?

קימ"ל אור"ח סימן תקס"א, וכן יורה דעה סימן ש"מ סעיף ל"ח הרואה בית המקדש בחורבנה חייב לקרוע, וכתבו הפוסקים שכשרואה את הכותל מקרי כבר רואה את המקדש, ואף נשים חייבות בקריעה זו.

מעדני אשר: הרבה טרחתי להבין על מה סמכו העולם שאינם קורעים את בגדיהם כשמגיעים לכותל אף שלא היו שם הרבה זמן יותר משלושים יום, ודנתי בזה עם הרבה רבנים גאוני יושבי על מדין בענין זה, ואמרו לי שהרבה זמן טרחו בדבר זה ולא יצאו בהיתר ברוך, ולמען זיכוי הרבים מאוד אשמח לקבל תשובות ברורות בענין זה.

ובשו"ת שבת הלוי חלק ז' סימן ע"ח כתב ומה שהמנהג שהעולם משתמטים מחיוב קריעה על מקום המקדש ועושים תחבולות שונות להפטר מזה, כגון שמקנים בגדיהם או מגיעים בערב שבת או בחוה"מ דווקא אין זה מנהג ותיקים, ודברי הגמ' מ"ק כ"ז וטור והש"ע אור"ח סימן תקס"א מטפחים על פניהם.

יש לחקור אנשים שגרים בירושלים האם יש להם פטור על פי הלכה שאין צריכים לקרוע.

הנה בשו"ת רדב"ז חלק ב' סימן תרמ"ו, מובא בברכי יוסף אורח חיים סימן תקס"א ס"ק ב' וכן בשערי תשובה אור"ח סימן תקס"א כתב ולענין הדר בירושלים ועברו עליו שלשים יום שלא ראה בית המקדש אם חייב לקרוע או לא, הדבר ברור אצלי שחייב לקרוע כשרואה אותה כהיא דגרסינן בירושלמי ר' שמעון קמטר' שאל לרבי אבא כגון אנא דאנא חמר וסליקנא לירושלם בכל שעה מהו שאקרע אל תוך שלשים יום אין אתה צריך לקרוע לאחר שלשים יום אתה צריך לקרוע, ודכוותה אמרינן גבי הרואה את הים הגדול ושאר הברכות שחייבו רז"ל לברך בתוך ל' יום אין צריך לברך אחר שלשים יום צריך.

וכותב הרדב"ז דליכא למימר: דשאני נידון דידן שהוא דר ודעתו על בית המקדש.

חדא: דאין הדבר תלוי בדעתו אלא בראיה.

ותו: דכל הני ברכות שחייבו בכל גוונא איירי, וליכא למימר כיון דטעמא הוי משום עגמת נפש ומי שהוא שכן לבית המקדש הרי נפשו עגומה בכל שעה, דא"כ מי שקרע על ירושלם ונפשו עגומה למה הוא קורע על המקדש אלא מאי אית לך למימר דעל המקדש איכא עגמת נפש יתירה הילכך כיון שעברו עליו שלשים יום ולא ראה את המקדש בשעה שהוא רואה אותו מתחדש אצלו עגמת נפש יתירה וחייב לקרוע, וכתבתי כל זה אע"פ שהוא פשוט לפי שראיתי שאין העם נזהרים בזה.

יש להקשות: על מה סמכו אנשי ירושלים דלא זהירים בזה לקרוע כשרואים את המקדש, כן הקשה בשו"ת דברי יציב אור"ח סימן פ"ט.

איכא כמה תרוצים:

- א. מדמין לה לברכת שנתן ארך אפים וער עבודה זרה שהאינדא אין מברכין, ולהאליה רבה כיון שרוב עולם ראה אף שהוא לא ראה, כן ה"נ כיון שרוב אנשי ירושלים רואין מקום המקדש בכל ל', אף באתרמי שלא ראה פטור.
- ב. אולי מרוב הדחקות והעניות ששררו, וחששו חכמי הזמן שאם יצטרכו לקרוע, ולהמבואר בסעיף ד' שמה קורע כל כסותו עד שיגלה לבו ואינו מאחה לעולם, לא יוכלו רוב הציבור לעמוד בה, ויחרב ח"ו הישוב של ירושלים שהכל מעלין לירושלים כתובות ק"ו ע"ב לך חכמי הדור היה בכוחם בשוא"ת משום ישוב ירושלים, שלא לחייב הקריעה ובפרט בצירוף שיטת הא"ר הנ"ל.

לא קרע בשעת ראיית מקום המקדש האם יקרע אח"כ בביתו?

הנה בשו"ת מנחת שלמה חלק א' סימן עג ד"ה שם בפנים אות ג' ט"ז הביא בשם ספר הר הקודש על ירושלים והמקדש להרב האגון משה נחום שפירא שנסתפק ברואה את המקדש בשבת אם חייב לקרוע במוצ"ש, והעיר עליו דקריעה צריכה להיות דוקא בשעת חימום, וברואה את המקדש יתכן ששיערו חכמים שרק בראיה ראשונה חס לבו בקרבו וצריך להצטער ולקרוע, ומ"ש בספרים שנכון לפרוש אותו היום מבשר ויין, הוא רק מדת חסידות, אבל מעיקר הדין רשאי ודאי לרקוד ולשמוח בו ביום בשמחת חתן וכלה וכדומה, וכיון שכן אפשר שהחייב לקרוע הוא רק בשעה שעדיין רואה, ולא לאחר שהלך משם אפילו אם זה עדיין אותו היום, ואע"ג דאינו שולל עד למחר, מ"מ אין זה הכרח שגם חייב לקרוע עד למחר, ונראה שזה דומה למילי דברכות דתנן בפרק הרואה שאינו יכול לברך רק כל זמן שהוא רואה ולא אח"כ, ומאי דדייק באות ט' מדברי החזון איש שאם לא קרע כשרואה אינו קורע למחר, ומשמע דעד למחר קורע, מסופקני אם יש לסמוך על זה.

וכן בשו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ה' סימן ל"ז דן באם לא קרע במקום המקדש, אם יש לחייבו לקרוע אחר שבא לביתו, וכותב דלכתחילה אין לסמוך שיקרע אח"כ, כי החיוב הוא תיכף כשרואה, אך אם שכח ולא קרע, מסתבר שתלוי באם הרגשתו הוא עדיין כמו בשעה שעמד אצל מקום המקדש, שאז יצטוך לקרוע, אבל למה שכתבתי שקריעה הוא דין קבוע מדאורייתא בהרבה דברים, ומדרבנן בהרבה דברים, ואינו תלוי בצער שמרגיש, ואף אם אמת גם להטעמים איזה שיהיה, אינו נוגע זה לדינא, כדחזינן כמה דינים שלא שייכי הטעמים, ולכן כיוון שהקריעה חייבו על הראייה, הוא דווקא בשעת הראייה ולא אח"כ, ולכן בזמן הזה שרוב המבקרים במקום המקדש אף שמרגישים בהקדושה, אין מצטערים יותר על החורבן כשהן שם מכשהו בבתיהן בכל הארצות שנמצאים, ודאי לא מסתבר שיקרעו אח"כ בבתיהן, אף אם נימא דאזלינן בתר טעמא, וכשמרגיש הצער קורע גם אח"כ בביתו.

מי שהולך בחול המועד לכותל

האם חייב לקיים מצות קריעה על הכותל?

הנה בשו"ת לבושי מרדכי מהדור"ת אור"ח סי' קע"ג נשאל ברואה בית המקדש בחוה"מ אם צריך לקרוע.

וכתב השואל שאף כי דינם לענין הקריעה כאביו ואמו, וא"כ היה חייב לקרוע אף בחול המועד, עכ"ז "ל דהוי אבילות ישנה ואין לקרוע בחוה"מ.

והגאון המחבר השיבו דאבילות לחוד וקריעה לחוד כמבואר בגמ' מוע"ק כ"ו ב' ולכן לפימ"ש"כ ברמ"א דבמקום שאין מנהג יש לקרוע בחוה"מ על כל קרובים, ה"נ בקריעה על המקדש אם אין מנהג ידוע יש לקרוע.

שוב מוסיף ראייה: דכיון דבגמ' מוע"ק כ"ו א' נשנו שמועות רעות ספר תורה שנשרף, כולם בחדא מחתא עם הרואה ערי יהודה וכו' חד דינא לכולהו, וכיון דמבואר בפרי מגדים סימן תקמ"ז דהעומד בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע גם בחול המועד, והרואה ס"ת שנשרף הרי חמור ממנו, א"כ בודאי שצריך לקרוע גם בחול המועד, וכיון דבחדא מחתא מחתינהו הרואה ספר תורה שנשרף עם הרואה ערי יהודה וכו' הלכה בזו כבזו.

אבל המנהג לא לקרוע בחול המועד על המקדש כן כתב בספר עיר הקודש והמקדש ח"ג פרק י"ז אות ה' שמעו מחכמי הספרדים היועצים מנהגים קדומים, שהמנהג, וכן היה נוהג הדברי יציב. מצאנו, כן מובא בספר הליכות חיים לימי בין המצרים.

מדוע אחר חרבן הבית הראשון לא תיקנו כל התקנות

של זכר לחורבן ורק אחר חרבן השני?

איתא בגמ' בבא בתרא ס' ע"מ ב' ת"ר כשחרב הבית בשניה, רבו פרושין בישראל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין, נטפל להן ר' יהושע, אמר להן בני, מפני מה אי אתם אוכלין בשר ואין אתם שותין יין, אמרו לו נאכל בשר שממנו מקריבין על גבי מזבח, ועכשיו בטל, נשתה יין שמנסכין על גבי המזבח, ועכשיו בטל, אמר להם א"כ, לחם לא נאכל, שכבר בטלו מנחות אפשר בפירות, פירות לא נאכל, שכבר בטלו בכורים, אפשר בפירות אחרים, מים לא נשתה, שכבר בטל ניסוך המים, שתקו. אמר להן בני, בואו ואומר לכם שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר, שכבר נגזרה גזרה, ולהתאבל יותר מדאי אי אפשר שאין גזרין גזירה על הצבור אא"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה, אלא כך אמרו חכמים סד אדם את ביתו בסידי, ומשייר בו דבר מועט, וכמה אמר רב יוסף אמה על אמה, אמר רב חסדא כנגד הפתח.

יש להקשות: מה עלה על דעת הפירושים בחורבן בית שני להתאבל יותר ממה שתקנו נביאים בחורבן בית ראשון לצום ד' צומות, ולמסקנא נמי תיקשי דאסרו לסוד ביתו אלא א"כ משייר אמה וכן בסעידה ותכשיטי' מה שלא מצינו כן בבית ראשון, כך מקשה חתם סופר מסכת בבא בתרא ס' ע"מ ב', וכן בעין אליהו, וכן בבן יהוידע ב"ב ס' ע"ב.

איכא כמה תרוצים:

- א. חורבן בית ראשון שנתגלה קצו ע' שנים ונתיאשו מלשוב עד סוף הזמן ובין הזמן ההוא לא היה מקום להתאבל אלא ביום שארעו בו מאורעות לישראל היינו ד' צומות, אך בית שני שלא נתגלה קיצו וכל יומא ויומא זמניה הוא וכל יום שלא נבנה בו כאלו נחרב בו ותוחלת ממושכה מחלת לב והוא גזרה קשה מאוד כליון עינים ודאבן נפש ר"ל ראויה להתאבל בכל יום ושעה, כך תירץ חתם סופר מסכת בבא בתרא ס' ע"מ ב'.
- ב. חורבן בית הראשון היה לו זמן קצוב שבעים שנה דאין זה זמן רחוק הרבה לכן לא עשו את כל התקנות, משא"כ חרבן בית שני לא נתפרש הזמן, וחששו אולי יהיה אלף או אלפים שנה לכך נצטערו יותר ועשו זכר, כך תירץ בבן יהוידע ב"ב ס' ע"ב.
- ג. ע"פ מה דאמרינן בגמ' זבחים ק"ב ע"ב ע"ב עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות ומשהוקם המשכן הבמות היו אסורים באו לירושלים נאסרו הבמות, ועיין שם דתלוי בפלוגתא אם אמרינן קדושה ראשונה קדשה גם כן לעתיד לבא ואסור להקריב בבמה, אבל אם לא קידשה לעתיד לבא אז מותר להקריב בבמה ובהו יבואר דכשנחרב הבית בראשונה ופסקינן שקדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבא והיו יכולים להקריב בבמות שבמה מותר לבנות אף בחוץ לארץ ולאכול הבשר, אבל כשנחרב האחרון ופסקינן שקדושה שניה קדשה לעתיד לבא וא"כ לא היו יכולים להקריב בבמה, ולכן לא אכלו בשר ולא שתו יין, כך תירץ בספר עין אליהו ב"ב ס' ע"ב.
- ד. ע"פ מה דמבואר בגמ' ראש השנה י"ח ע"ב דתשעה באב אין בית דין יכולים לבטלו כיון שהוכפלו בו הצרות, ועי' ש' בתוס' א"כ חזינן דאחר חרבן השני נעשה הדבר יותר חמור, לכן תיקנו אז יותר דברים זכר לחורבן, מעדני אשר.

האם יש איסור לצחצח הנעלים בתשעת הימים?

יש לחקור האם יש איסור לצחצח הנעלים בתשעת הימים דהויא כמו כיבוס בבגדים שאסור או דילמא צחצוח הנעלים ליכא איסור בתשעת הימים.

הנה בשו"ת שלמת חיים סימן ש"ב כתב דאסור לצחצח הנעלים תשעת הימים, משמע מדבריו שבין להשחיר ובין להבריק אסור.

ובשו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ג' סימן פ' כתב דלענין להבריק הנעלים מסתבר שאסור בתשעת הימים אף שלא שייך זה לכבוס דבגדים, אבל להשחירם בלא הברקה אם כבר הוסר שחרותם איני רואה בזה טעם לאיסור, ולצורך שבת לאלו שלובשין בגדי שבת יש להתיר אף להבריק.

ובשו"ת יביע אומר חלק ג' אורח חיים סימן לא ד"ה נשאל בענין משיחת נעלים בשבוע שחל בו ט' באב, אם יש לאסור משום דדמי לכיבוס, והביא דברי הרב שבילי דוד אור"ח ס' תקנא סק"ה בד"ה ודע שכתב וע' מ"א ס"ק כב שאסור ללבוש מנעלים חדשי, וצ"ל שהם בכלל גיהוץ, ועמש"כ בהלכות חוה"מ אור"ח סימן תקל"ד בדין שחירת המנעלים, ושם כתב בזה"ל להשחיר מנעלים, נלע"ד פשוט שדינו ככיבוס, וא"כ יש לאסור להשחיר המנעלים בשבוע שחל בו ט' באב.

וכן פסק הגאון רבי שלמה זלמן אוירבעך הליכות שלמה ימי בין המצרים פרק ארבע עשר ס"ק י"ז דאסור לצחצח הנעלים בתשעת הימים, אבל לכבוד שבת מותר.

האם מותר לתת מתנה לבחור בר מצוה בתשעת הימים?

יש לחקור האם מותר לתת מתנה לבחור בר מצוה בתשעת הימים או דילמא אסור.

הנה בשו"ת ויברך דוד אור"ח סימן ע"א נסתפק בזה.

ומביא ראיה שמותר: מהא דכתב המשנה ברורה אור"ח סימן תקנ"ד ס"ק מ"א דאסור לשלוח דורון לחבירו בתשעה באב משום דהויא כשאלת שלום, משמע אבל בשאר תשעת הימים מותר לשלוח מתנה לחבירו, א"כ בודאי שמותר לתת מתנה לבחור בר מצוה.

וכן מביא ראיה: מהא דכתב החות יאיר בספרו מקור חיים אור"ח סימן תקנ"ב ס"ק י' וז"ל דמנהג פשוט שנוסעין מבית לבית בט' ימים ולקבל דורנות כנהוג ועושיין סעודת חינוך, חזינן שאף בתשעת הימים מותר לשלוח מתנות, א"כ בודאי שמותר לתת מתנה לבחור בר מצוה, וכן פסק בספר פסקי תשובות סימן תקנ"א ס"ק ג' דמותר לתת מתנות בתשעת הימים.

איך מותר לומר שבחודש אב זה רע למשפט הרי זה איסור מעונן?

קימ"ל אורח חיים הלכות תשעה באב סימן תקנ"א, ומקורו בגמ' תענית כ"ט משנכנס אב ממעטין בשמחה, ובר ישראל דאית ליה דינא בהדי כותי, לישתמיט מיניה דריע מזליה.

יש להקשות: מהא דאיתא בגמ' סנהדרין ס"ה ע"מ ב' תנו רבנן מעונן, שאסרה תורה לא תעוננו רבי עקיבא אומר זה המחשב עתים ושעות, ואומר היום יפה לצאת, למחר יפה ליקח, וקשה א"כ איך אמרינן כאן בגמ' שחודש אב רע למשפט הרי זה איסור לא תעוננו, כך מקשה בהגהות חתם סופר אור"ח סימן תקנ"א ס"ק א'.

ומתיר החתם סופר: כיון דאתחזיק, דחמשה דברים ארעו בתשעה באב לית ביה משום לא תעוננו, עיין ריטב"א תענית כ"ט שהקשה אין מזל לישראל ותירץ שבחודש אב יש מזל, מסתמא כוונתו כעין החתם סופר, ועיין בספר דף על דף תענית כ"ט שהביא עוד תרוץ נפלא בשם הגאון רבי שלמה אליעזר אלפנדרי.

מכתבים למערכת

איך היה מותר לפנחס לעשות את עבודה הרי כהן שהרג את הנפש לא ישא כפיו
 מה שהקשתם בשם הראשונים על הא דכתוב בפרשת פנחס כ"ה י"ג והיתה לו ולירעו אחריו ברית כהונת עולם, דיש להקשות איך היה פנחס כשר לכהונה אחר שהרג את זמרי, הרי קימ"ל בגמ' ברכות ל"ב ע"ב כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו, א"כ כל שכן שהוא פסול לעבודה, ותרצתם בכמה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"ץ מחוקי החרת נראה לציין בדקדושת לוי פרשת פנחס מתרץ דכיון דזמרי היה חייב מיתה, א"כ גברא קטילא הרג פנחס, לכן לא היה בו האיסור של כהן שהרג את הנפש.

הרב רפאל יוסף וקס שליט"א אשדוד כולל בית ישראל גור
 נראה לתרץ, ע"פ מה שהקשה בחדושי הר"ם הובא ברמתיס צופים סימן ד' דהא מבואר בטור אור"ח סימן קכ"ח דכהן שהרג הנפש אפילו בשגגה פסול לכהונה, וכאן היה להיפוך שלא נתקנה פנחס עד שהרג זמרי, ותירץ אך האמת שעשה זה מחמת אהבת ישראל לכפר עליהם להציל את כל ישראל כמדת הבהן איש חסד ולכך דווקא לאחר המעשה זו נתקנה, ולפי דבריו דווקא כהן שרוצח ללא סיבה פסול לכהונה, לפי שעשה להיפך ממדת החסד, אבל כשהורג כדי להרבות אהבת ישראל לכפר עליהם, להיפך הוא זה שראוי לעבוד במקומו של אהרן כהן הרוצח שלום.

הרב יחיאל נחום רכניצ'ר שליט"א חזון יחזקאל
 נראה לתרץ, ע"פ מה דאיתא בגמ' שבשעה שהרג פנחס זמרי פרחו נשמתו, לפי הנ"ל אתי שפיר.

הרב משה זומר שליט"א בני ברק כולל אור המאיר
 נראה להביא ראיה שאם הרג קודם שהיה כהן לויכא איסור, דהרי משה רבינו הרג את המצרי, ואפילו שהיה כהן כמבואר בגמ' ובחסם ק"א ע"ב אלא ש"מ כיון שהרג כהן שהיה כהן לויכא איסור בזה, א"כ ה"ה הכא.

מי שאומר לחבירו בחני שכך היה המעשה האם הוא לשון שבועה
 מה שדנתם באדם שאומר לחבירו בחני שכך היה הסיפור האם הוא לשון שבועה וצריך ליהדר בזה אפילו כשאומר אמת דקימ"ל אור"ח סימן קנ"ז יזהר מלישבע אפילו שבועת אמת או דילמא אין צריך לחוש לזה דבחיני אינו לשון שבועה, והבאתם דבשו"ת מהרש"ם ח"ק ד' סימן ל"ח דין בזה ומוסיק דדבר זה נלמד ממקרא מפורש ס"פ שלח ואולם היא אנכי ופירש"י לשון שבועה.

הרב יחזקאל שטיינפלד שליט"א ירושלים
 יש לציין דהרמב"ן בפרשת שלח הביא את דבריו רש"י ותמה עליו שאינו נכון כלל ומביא שם פירוש אחר, ויש להעיר בגמ' מפורשת ברכות לב ע"ג א' ואולם חי אני, אמר רבא אמר רב יצחק מלמד, שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה משה, החייתני בדברך.

איך היה יכול רבה בר בר חנה להתיר את השבועה של הגלות
הרי אין יכול להתיר דבר שיש לו נגיעה

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' ב"ב ע"ד ע"ג אמר רבה בר בר חנה שמעתי בת קול שאומרת אוי לי שנשבעתי מן הגלות, ועכשיו שנשבעתי מי מיפר ל, כי אתנאי לקמיה דרבנן, אמרו לי כל בר בר חנה סיכסא היה לך לומר מופר לך, והוא סבר דלמא שבועתא דמבול הוא, וקשה מדוע קעסו רבנן על רבה בר חנה מדוע לא היפר, הרי לא היה יכול להפר, דהרי קימ"ל שהיכא שלמתיר יש נגיעה אין יכול להתיר, והרי רבה בר חנה הרי הוא נוגע, דהא הנדר הוא לענין גאולת ישראל, והוא נמי כלול בתוכו, ואסור לו להתיר, ותרצתם בארבע אופנים.

הרב יצחק יהושע גוטליב שליט"א מודיעין עילית
 נראה לרץ כיון דבדיעבד חל אף כשנוגע מתיר, וגאולת כל ישראל הוא כדיעבד לכן היה יכול להתיר.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
 להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
 לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: levib@017.net.il
 לביורום בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560

איך היה יכול משה רבינו להתיר את הנדר להקב"ה הרי היה נוגע בדבר
 מה שהקשתם בשם המשנה למלך הליכות נדרים פרק ז' הלכה ט' על הא דאיתא בגמ' ברכות ל"ב ע"ג ויחל משה את פני ה' מלמד שהפר לו נדרו, כתיב הוא ויחל, וכתיב התם במדבר ל' לא יחל דברו, ואמר מר הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלין לו, דקשה איך היה יכול להתיר, הרי משה נוגע בדבר היה, דאמרינן התם בגמ' לך רד, רד מגדולתך כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל כיון שאין ישראל בעולם אין לך גדולה, נמצא שהיה תועלת למשה בהתיר את שבועת המקום א"כ איך היה יכול להתיר, הרי קימ"ל דנוגע אין יכול להתיר את הנדר, ותרצתם בכמה אופנים.

הרב משה ווייס שליט"א שיכון ויניץ אלעד
 נראה ליישב על פי מה שכתב בספר הקדוש אמרי נועם פרשת כי תשא על הפסוק **ויעתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת** ומבאר שביקש שבין אם תשא חטאתם ובין ואם אין, מ"מ מחני נא מספרך, ולכן לא היה משה רבינו נוגע בדבר בתפילותו על ישראל.

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון
 נראה לתרץ, שאפילו אם משה היה מיפר הנדר של ה' לא היה הכרחי שהוא יחזור לגדולתו, שררי אפילו אחר שהיה מיפר הנדר היו בני ישראל צריכים כפרה על חטא העגל, ובה לא שייך לומר שהוא נוגע בדבר.

כשעושה מחיצה של זכוכית האם מחני למנוע הזיק ראייה של עין הרע

מה שחקרתם האם במחיצה של זכוכית יש הזיק ראייה של עין הרע, והבאתם ראיה מה דכתב בתשובת אבקת רוכל ס' קכ"א שנשאל בראובן שרוצה לפתוח חלון על גינתו של שמעון ומניח לפניו שמשות של זכוכית, והלה מעכב עליו משום הזיק ראייה, והשיב דטענה דהזיק ראייה אינה טענה, מפני שמחיצה של זכוכית הוה מחיצה להזיק ראייה, שהרי מפסקת בפני העין, והפתחי תשובה חושן משפט סימן קנ"ד ס"ק ט' הביא את דבריו וכתב שהמחיצה של זכוכית אינו כמו שלנו שיכולין להביט דרך הזכוכית להלן רק הזכוכית שבמונה היה חוצץ בפני העין, רק היה מביא אורה, אבל בזכוכית שלנו ודאי דיש בו הזיק ראייה, והעיר חכם אחד מה דדימתם הזיק ראייה להזיק של עין הרע דשתי דברים הם, דהזיק ראייה הוא שמוק השתמשות חבירו בהיות יודע יודע שחבירו יכול לראותו, והוה שכתב האבקת רוכל והפתחי תשובה שאם סותם בזכוכית אי אפשר להביט צרכו.

הרה"ג רבי אשר מוטצ'ען שליט"א מרבני כולל קרית צאנז נתניה
 נראה להעיר דאתם צודקים עם הדמיון דהרי הפתחי תשובה מירי מגינה ובגינה מבואר בגמ' ב"ב ב' ע"ב דהאיסור משום עין הרע, א"כ הראיה שלכם במקומה עומדת.

האם יש מצות שמחה ביום כיפור ואסור לענות עצמו במה שאינו חייב

מה שדנתם האם יש מצות שמחה ביום כיפור ולכן אינו יכול לענות עצמו חוץ מחמשה עניינים שחייב בהם או דילמא יכול להצטער כמה שרוצה אף במה שאינו חייב, דאין חיוב שמחה ביום כיפור, והבאתם מחלוקת הפוסקים בענין זה.

הרב שרגא שמואל בלומנטל שליט"א קרית צאנז נתניה
 נראה להביא ראיה מהא דאיתא בגמ' יומא ע"ה ע"ב שרבה בר רב הונא כריך סודרא אכרעיה ונפיק, מתיב רמי בר חמא הקיטע יוצא בקב שלו, דברי רבי מאיר ורבי יוסי אוסר ותני עלה ושיוין שאסור לצאת בו ביום הכפורים אמר אביי התם דאית ביה כתיבין, ומשום תענוג, אמר ליה רבא כל תענוג דלאו מנעל הוא, ביום הכפורים מני אסור, ואם נאמר שאסור לענות עצמו במה שאינו חייב, הוויא ליה לגמ' לומר הא אסור לענות עצמו, אלא ראייה מכאן שמותר אם רוצה לענות עצמו במה שאינו חייב, אלא שאינו חייב.

הרב שאול מרגליות שליט"א מודיעין עילית
 יש לציין דבשערי תשובה לרבינו יונה שער ד' את ט' כותב דבשאר ימים טובים אנו קובעים סעודה לשמחת המעוה, וכיון שהצום ביום כיפור נתחייבו לקבוע הסעודה של שמחת המעוה בערב יום כיפור, חזינן דסבירא ליה דיש מצות שמחה ביום כיפור אלא שהסעודה הוויא יום קודם.

גליון זה נודב

לעילוי נשמת מרת חביבה ליבא בת הרב משה צביק ע"ה

נפטרה ראש חודש אב האי שתא ת.נ.צ.ב.ה.

אמו של הרב משה צביק שליט"א

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרה"ג רבי יוסף נחמן רייך שליט"א
 ירושלים
 לרגל שמחת הולדת הבן במז"ט
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
 יזכה לרוות נחת מכל יוצאי הצעיר
 ויעליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב
לענין האשה החשובה
מרת שיינדל ב"ר צבי הלוי ע"ה
רייזמן
נפטרה ה' מנ"א תשנ"ז
 ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הנדיב הנכבד
הרב יעקב הרבסט שליט"א
 ירושלים
לעילוי נשמת אביו
הרב נתן בן הרב אברהם יהושע ז"ל
נלב"ע ז' אב ת.נ.צ.ב.ה.